

TIDSKRIFT FÖR POLITISK FILOSOFI
NR 2-3 2021 | ÅRGÅNG 25

Bokförlaget THALES

1 Inledning

RAWLS ÄR UTAN tvekan de senaste femtio årens mest inflytelserika politiska filosof, men märkligt nog är den del av hans teori om rättvisa som han nog själv tyckte var allra viktigast lite diskuterad, trots att den både är filosofiskt intressant och praktiskt viktig. Den här texten handlar om denna hans teori om politisk stabilitet. *A Theory of Justice* (Rawls 1971) är lång och det är nog inte så att varje läsare har tagit sig igenom den avslutande, och också långa, tredje delen av boken. Det är där Rawls diskuterar stabilitetens problem och det var missnöje med svaret han formulerade där som sedan fick honom att formulera om teorin om rättvisa i *Political Liberalism* (Rawls 1996; jfr Rawls 2001 och Freeman 2007) för att kunna ge ett tillfredställande svar på stabilitetsproblemet.

När politisk stabilitet kommer på tal är det lätt att falla in i att tolka detta enligt ett allmänt »Hobbesianskt» mönster, som kanske inte kommer direkt från Hobbes, men som i alla fall är inspirerat av hans *Leviathan* (2010). Då tänker man sig att den som förespråkar stabilitet är någon som säger att detta värde trumfar rättvisan. Rawls diskussion om stabilitet tillhör en annan, och äldre, tradition. Det är en tradition som finns representerad hos Platon när Sokrates säger »Yes, because injustice, I imagine, Thrasymachus, produces faction and hatred and fights among them, whereas justice produces co-operation and friendship, doesn't it?» (Plato 2000: 351d). Den finns också hos Aristoteles när han säger »[b]ut virtue does not destroy its possessor, nor is justice destructive of the state» (Aristotle 1992: 200). Allmänt talat så är idén att stabilitet och rättvisa inte står i konflikt, utan att stabilitet är en egenskap hos rättvisan. Detta uttrycks hos Rawls bland annat i tanken att:

Since a well-ordered society endures over time, its conception of justice is presumably stable: that is, when institutions are just (as

defined by this conception), those taking part in these arrangements acquire the corresponding sense of justice and desire to do their part in maintaining them. (Rawls 1971: 454).

Om vi har rättvisa, så har vi också stabilitet. Detta innebär en position med den intressanta egenskapen att om en föreslagen princip för rättvisa inte är sådan att den kan ge politisk stabilitet, så kan den inte vara korrekt. Det är därmed ett adekvanskriterium för teorier om rättvisa att de kan leverera stabilitet. Detta kan tyckas vara en radikal position, men en uppfattning som verkar ha delats av Platon, Aristoteles och Rawls, liksom också i varierande grad av sådana som Mill (2016), Montesquieu (2011), och Rousseau (1975) tycks värd att undersöka närmare.

Det är också en position som verkar viktig att undersöka vidare givet det politiska läget i världen. Statsvetare, ekonomer, historiker och journalister har de senaste åren på olika sätt belyst en oroväckande möjlig och tilltagande instabilitet hos demokratin (Acemoglu & Robinson 2019; Levitsky & Ziblatt 2018; Runciman 2018; Snyder 2017; Temelkuran 2019; Molander 2017; Hopkin 2020). Den politiska filosofin bör naturligtvis också dra sitt strå till stacken i detta viktiga arbete.

Den här texten har två mål. I avsnitt 2 ska jag stava ut Rawls idé om stabilitet som en egenskap hos rättvisan och specifikt fokusera på hur detta ger upphov till ett adekvanskriterium för teorier om rättvisa och hur detta slår mot en alternativ rättvis princip, föreslagen av Jeremy Waldron. I avsnitt 3 kommer jag, för att visa implikationerna av att ta stabiliteten på allvar, att tillämpa detta på ett viktigt nutida alternativ till Rawls *justice as fairness*, nämligen Harry Frankfurts (2015) *sufficientarianism*. Här kommer jag att argumentera för att om man tar stabilitet som ett adekvanskriterium, så kommer man behöva tolka Frankfurts teori så att den förespråkar en viss, Rousseauiansk, jämlikhetsteori. Jag kommer sedan visa hur samma argument tillfredsställs av Rawls två rättvis principer och att det därmed finns en naturlig väg från

Frankfurt via Rousseau till Rawls. Jag avslutar sedan med några ord om hur Rawls stabilitetsidé utgör ett lovande perspektiv på andra rättviseteorier.

2 Rawls om stabilitet

FÖR RAWLS HANDLAR inte stabilitet om att tvinga fram acceptans för staten, utan om att hitta en balans och ett samspel mellan människor och institutioner som leder till frivilligt samtycke över tid. Han skriver:

The idea is that, given certain assumptions specifying a reasonable human psychology and the normal conditions of human life, those who grow up under just basic institutions – institutions that justice as fairness itself enjoins – acquire a reasoned and informed allegiance to those institutions sufficient to render them stable. Put another way: citizens' sense of justice, given their character and interests as formed by living under a just basic structure, is strong enough to resist the normal tendencies to injustice. Citizens act willingly to give one another justice over time. Stability is secured by sufficient motivation of the appropriate kind acquired under just institutions. (Rawls 2001: 185)

Tanken är att rättvisan är stabil över tid givet individer med en viss psykologi och en viss uppsättning rättvist utformade institutioner. Om man kan uppnå sådan stabilitet beror då på vilken teori om rättvisa man utgår ifrån. Ett förslag till rättvisteori som »Lars får alla grejer» skulle ha liten chans att kunna accepteras över tid, och det (tillsammans med ett antal andra möjliga invändningar) tyder då på detta inte kan vara den korrekta teorin om rättvisa. Här finns alltså konturerna av ett adekvansvillkor för rättviseteorier: en teori om rättvisa måste vara sådan att den är förenlig med stabilitet över tid, annars misslyckas teorin att ge uttryck för en central egenskap hos rättvisan. Men kan detta verkligen vara rätt? Rättvisa och stabilitet är väl skilda värden? G. A. Cohen (2008) har gått så långt som att hävda att om man låter värden som stabilitet påverka hur man förstår rättvisa så vanställer man rättvisan. För Cohen är

rättvisa vad det är och stabilitet vad det är. Om man blandar ihop dem riskerar man att missförstå vad rättvisan kräver. Men det kan nog vara så att det är Cohens position som riskerar vanställa rättvisan.

Ett skäl att föredra Rawls approach över Cohens är att den förra gör bättre reda för hur politiska filosofer förstått rättvisa genom historien. Detta är, så klart, inte ett konklusivt skäl att föredra Rawls angreppssätt, men det utgör viss evidens för misstanken att Cohens sätt att prata om rättvisa missar en potentiellt viktig aspekt. Vi har sett hur Platon och Aristoteles tänkt att rättvisa ger upphov till stabilitet och här kommer ett exempel från Machiavelli av alla människor:

Justice engenders unity in states and kingdoms; such unity in its turn gives them power and maintains them. Justice defends the poor and the weak; restrains the rich and the powerful; humbles the proud and the arrogant; restrains the rapacious and the bold; castigates the insolent and scatters the violent. It produces that equality, which being the mainstay of states, is desirable in every state. (Machiavelli 1990: 526)

Vad vi ser i de här citaten är att hos realister som Machiavelli och moralister som Platon delas tanken att om vi uppnår rättvisa, så uppnår vi också stabilitet, i Machiavellis fall via enighet. Rättvisan är stabil. Det betyder att om ett förslag till teori om rättvisa inte kan generera stabilitet så är detta ett tecken på att teorin är felaktig. Därför vanställer man rättvisan om man håller isär de två värdena på sättet som Cohen föreslår. Stabilitet utgör på detta sätt ett adekvansvillkor för teorier om rättvisa.

Stället i Rawls skrivande där detta slags tänkande kanske kommer till allra tydligast uttryck är i hans svar till Jeremy Waldron (1986) angående om differensprincipen skulle väljas bakom slöjan av okunnighet, eller om en alternativ princip föreslagen av Waldron skulle föredras (Rawls 2001: 126–130). Waldron menar att Rawls egentligen har producerat ett argument för genomsnittsutilitarism kompletterad med ett socialt minimum för att garantera stabilitet.

Rawls argumenterar för att bakom en slöja av okunnighet, som alltså döljer ens identitet men tillåter information om att man kommer vilja leva ett bra liv oavsett vem man visar sig vara, skulle man föredra differensprincipen före genomsnittsutillarismen. Man skulle föredra differensprincipen eftersom att man skulle kunna acceptera konsekvenserna av den förra oavsett vem man är i samhället, medan man skulle vilja omförhandla överenskommelsen om det visade sig vara bland de sämst ställda i ett utilitaristiskt samhälle. Genomsnittsutillarismen skulle kunna kräva mycket stora uppoffringar av vissa, medan differensprincipen kräver att de sämst ställda har den maximalt bästa situationen i jämförelse med andra möjliga sätt att organisera samhället. Här noterar Waldron alltså att det finns ett rätt klurigt tredje alternativ som förenar nyttomaximerande bakom slöjan med ett stabilitetsresonemang. Om man kombinerar genomsnittsutillarism med att man sätter ett socialt minimum på »the level beneath which sacrifices of well-being cannot normally be expected from individuals without serious disaffection and discontent» (Waldron 1986: 28), så borde väl parterna bakom slöjan föredra denna princip? Om de är rationella, men riskaversiva tycks de ha goda skäl för detta.

Ömsesidighet, eller reciprocitet, är centralt för hur Rawls argumenterar för differensprincipen. Tanken är att rättvisepprinciper som väljs bakom slöjan av okunnighet ska vara tillämpliga för fria och jämlika medborgare som har en grundläggande preferens för att samarbeta på ömsesidiga villkor. Om parterna är fria och jämlika och om de saknar förtjänstskäl att ta i beaktande så utgör lika andelar en uppenbar startpunkt för att tänka om rättvisa; om ingen förtjänar något i högre grad än någon annan varför inte dela lika? Men parterna frågar sig också om det finns »good reason for departing from equal division, and if so, which inequalities arising in this way are acceptable?» (Rawls, 2001: 123). Ett sådant skäl skulle kunna vara om alla vinner på en viss ojämlikhet. Det vore en ömsesidig förbättring och differensprincipen är ömsesidig just på detta sätt. Genomsnittsutillarismen både med och utan ett socialt minimum är inte ömsesidig på detta sätt. De mer gynnade

tillåts där att uppnå fördelar på de mindre gynnades bekostnad. Så av ömsesidighetskäl är differensprincipen likväl att föredra framför dessa båda alternativ. Notera att ömsesidigheten gör två jobb här. Dels spelar den roll för vad som är möjligt att berättiga utifrån en opartisk förhandlingsposition, men den är också viktig av stabilitetsskäl. Eftersom differensprincipen ger uttryck för ömsesidighet så kan den accepteras över tid och den kan därför hantera stabilitet. Med utilitarismen som rättvis princip, med eller utan socialt minimum, verkar medborgarna ha skäl att vilja omförhandla det sociala kontraktet. Det kommer att kunna finnas andra fördelningar än de som förespråkas av utilitarismen som vore både bra för alla och bättre för de sämst ställda. Om vi delar bland andra Platons, Aristoteles, och Machiavellis grundläggande intuition om rättvisans egenskaper så bör vi nog hålla med Rawls här om att rättvisan bör kunna vara stabil och därför föredra differensprincipen. I det här fallet var det ömsesidigheten som gjorde mycket jobb, men man kan tänka sig att andra teorier med andra egenskaper också kunde lösa stabilitetens problem. Vi bör undersöka rättvisprinciper utifrån om de är förenliga med att människor kan acceptera dem över tid och om de ger upphov till institutioner som bidrar till sådan stabilitet. Detta är också ämnet för nästa avsnitt.

3 Tillräcklighet, stabilitet och jämlikhet

I DET HÄR avsnittet kommer jag att undersöka implikationerna av ett Rawlsianskt stabilitetskriterium genom att tillämpa det på ett viktigt förslag till rättvisprinciper från litteraturen, nämligen Harry Frankfurt (2015) sufficientarianism, som föreslår att rättvisa inte handlar om jämlikhet utan om att se till att varje människa får tillräckligt mycket av det hon behöver. Argumentationen kommer att ske i två steg. I det första kommer jag att visa att om man tar stabilitet i beaktande så leder detta till att Frankfurts teori måste omtolkas och omformuleras som en jämlikhetsteori. Detta steg använder bara den allmänna idén om stabilitet som analysverktyg. I det andra steget kommer jag sedan dra nytta av

några av Rawls egna argument för att visa hur man tar sig från den allmänna jämlikhetsprincipen till Rawls differensprincip.

Frankfurts argument tar sin början i följande observation. Det vi oroar oss för när vi oroar oss om jämlikheten verkar inte vara huruvida varje person får en precis lika stor andel eller inte, utan om varje person har tillräckligt av det de behöver (Frankfurt 2015). Han menar att jämlikheten i sig saknar moralisk dragningskraft, till skillnad från tanken att varje person bör ha en tillräcklig mängd pengar. Det rättvisan kräver är att varje person befinner sig över en tillräcklighetsnivå, ett golv, vad gäller hur mycket pengar denne har. Men, då uppstår så klart frågan hur man fastställer nivån för detta golv. Här föreslår Frankfurt att detta kan göras utifrån idealet att varje person är nöjd med sin ekonomiska ställning (Frankfurt 2015: 47–49). Idén är att varje person ska kunna tänka »nu har jag vad jag behöver», inte »nu har jag precis allt man kan önska sig». Men detta är ett kriterium med ganska tydliga problem. Om du är nöjd med väldigt lite, medan jag bara är nöjd med oerhört mycket, så tycks vi få ett varsitt golv. Att rättvisan skulle implicera att jag kör en Tesla medan du tar buss 414 tycks inte speciellt rimligt. Tillräcklighetsintuitionen är dock intressant i sig och vi bör leta vidare efter en lovande precisering av golvets nivå.

Ett annat och nog mer plausibelt svar på nivåfrågan kan man finna hos Debra Satz (2007). Hos henne bestäms golvet av ett medborgarskapsideal. Att ha tillräckligt betyder här att ha tillgång till nog resurser för att kunna fungera som en medborgare på rimliga villkor med andra medborgare. Men hur specificerar vi den nivån? En del av svaret har att göra med den mänskliga naturen; vad en människa behöver för att kunna delta i ett demokratiskt samarbete. Men ett fokus på individer tar oss inte hela vägen. Vi behöver också undersöka vilka institutionella ramverk som ger upphov till samarbete, och inte minst vilka relationer mellan medborgare de leder till. Det är då här kriteriet för stabilitet gör sin entré.

Låt oss därför undersöka hur sufficientarianismen påverkas av att stabilitet är ett adekvansvillkor för teorier om rättvisa. En

implikation av sufficientarianismen är att fördelningen över tröskelnivån inte är relevant för frågan om rättvisa. Men sådana distributioner kan vara både ganska jämlika och väldigt ojämlika. De kan ge uttryck för ömsesidighet eller dess motsats. Mycket ojämlika fördelningar av resurser riskerar att leda till politisk instabilitet och om medborgarskapet inte bara kräver att varje individ har tillgång till den mängd resurser han eller hon behöver som individ, utan också en nivå som uttrycker ömsesidighet, så tycks det som att stabiliteten höjer golvet för sufficientarianismen och för oss närmare jämlikheten.

Om vi nu vänder oss till den andra ändan av fördelningen av inkomster och förmögenheter kommer vi att se ytterligare implikationer av idéerna om medborgarskap och stabilitet. Till att börja med finns det ett antal stabilitetsrisker med att ha en grupp superrika i ett samhälle. En sådan risk är att ekonomiskt inflytande kan ge upphov till vad som brukar kallas »regulatory capture» och »crony capitalism», det vill säga att starka ekonomiska intressen får oberättigat inflytande över hur marknaden regleras och på sätt kan gynna sig själva snarare än allmänintresset. En annan risk är att ekonomiska resurser omvandlas till politiska resurser och därmed makt över den demokratiska processen. Exempel här kan vara agendasättande genom politisk marknadsföring eller finansiering av tankesmedjor som driver förslag som ligger i ens ekonomiska intresse. Vissa system för kampanjfinansiering verkar också oförenliga med demokratiska normer. Sådana överväganden pekar på att sufficientarianismen, om den ska ta stabilitet på allvar, behöver ytterligare ett tröskelvärde, men den här gången för den högre delen av fördelningskurvan. Det behövs både golv och tak.

Ingrid Robeyns (2017) har nyligen givit namnet limitarianism till sådana takpositioner. Mer bestämt kallas positioner som tar den typ av argument som vi just diskuterat som grund för att begränsa hur rik en människa kan vara för instrumentell limitarianism. Det tycks alltså som att stabilitet kan, på ett instrumentellt plan, berättiga denna sorts begränsningar utifrån idealet om medborgarskap. Om vi nu sammanfattar vad denna argumentation

betyder för vår tolkning av tillräcklighet som en teori om rättvisa, så kan vi se följande. Stabilitet verkar för att höja golvet hos sufficientarianismen och implicerar att teorin bör kompletteras med ett tak. Det vill säga stabiliteten driver tillräckligheten mot jämlikhet. Det verkar som man skulle kunna använda ett citat från Rousseau för att beskriva resultatet:

As for equality, the word must not be taken to imply that power and wealth are to be exactly the same for everyone, but rather that power shall not reach the point of violence and shall never be exercised except by virtue of rank and law, and that, so far as wealth is concerned, no citizen shall be rich enough to be able to buy another, and none poor enough to be forced to sell himself.
(Rousseau 1975: 45)

Rousseau är ju så klart den moderna egalitarianismens startpunkt och portalfigur, och här har vi alltså gått hela varvet runt och kommit tillbaka till jämlikheten. Om vi tar stabilitet på allvar behöver sufficientarianismen omtolkas till en jämlikhetsteori. Rousseau definierar jämlikheten som ett fält som fördelningar behöver ligga inom, inte en exakt kurva som behöver uppnås. Ibland kritiseras uppfattningar om jämlikhet för att kräva närmast integritetskränkande millimeterrättvisa och ständiga omfördelningar för att återställa likheten, men det är varken Rousseaus, eller för den delen Rawls, position att jämlikhet bäst förstås så.

Låt oss nu återvända till Rawls egna principer om rättvisa. Hans två rättvisepprinciper är allmänt kända, även om de kan se ut som tre principer vid första anblick, och för tydlighetens skull kommer de här i Rawls slutgiltiga formulering:

- (a) Each person has the same infeasible claim to a fully adequate scheme of equal basic liberties, which scheme is compatible with the same scheme of liberties for all; and
- (b) Social and economic inequalities are to satisfy two conditions: first, they are to be attached to offices and positions

open to all under conditions of fair equality of opportunity; and second, they are to be to the greatest benefit of the least advantaged members of society. (Rawls 2001: 42–43)

Detta är principer som utgår ifrån ett medborgarskapsideal, tar ömsesidighet i beaktande och som implicerar både ett golv och faktiskt också ett slags tak. Vi såg ovan hur Rawls förkastar Waldrons förslag till ett socialt minimum på grundval av ömsesidighetsöverväganden och i förlängningen stabilitetsskäl. Differensprincipen levererar dessutom ett golv, då de sämst ställda garanteras att deras position är sådan att det inte finns något annat sätt att organisera samhället som skulle ge dem bättre förutsättningar. Det som kanske inte är lika tydligt är hur principerna hanterar det tak som vår omtolkade sufficientarianism levererade. Svaret har att göra med den första principen och lika möjlighetsprincipen. Den första principen inkluderar ett antal fri- och rättigheter inklusive politiska rättigheter. På det sättet underbygger principen demokratin. Men för att göra detta på ett effektivt sätt behövs inte bara att varje medborgare har dessa rättigheter, utan också att rättigheternas värde är likvärdigt. Det vill säga att den första principen inte bara tillerkänner medborgare politiska rättigheter utan den kräver också att dessa rättigheters skäliga värde ska garanteras (Rawls 2001: 149). Det betyder att ekonomiska skillnader som gör att vissas röster hörs högre än andras inte är förenliga med den första principen, utan att utjämning bör ske. Varje individ bör alltså ha tillgång till nog resurser för att fungera som en medborgare på lika demokratiska villkor med andra medborgare. Notera alltså att förespråkande av en sufficientarianism av Satz typ är samma sak som att förespråka att Rawls borde nöja sig med den första principen och stryka möjlighetsprincipen och differensprincipen från sin teori. Man kan tycka olika om detta, men i det ljuset tycks nog sufficientarianismen lite otillräcklig.

Det är inte bara den första principen som har distributiva implikationer. Det är så klart väldigt vanligt att skilja mellan jämlikhet i möjligheter och jämlikhet i utfall, men lika möjligheter uppnås bäst under förutsättning att ojämlikheten i utfall inte är

allt för stor (se Corak 2012). Metaforiskt brukar detta uttryckas som att om det blir för långt mellan trappstegen i den samhälleliga stegen kommer det att bli svårt att ta sig från botten och upp. Mer handfast kan man säga att stora klasskillnader inte går ihop med lika möjligheter. Det innebär att ekonomisk politik som leder till för stora klyftor är oförenlig redan med möjlighetsprincipen. Och det innebär också ett tak för ojämlikheten som sätts av vad som är förenligt med lika möjligheter. Sammanfattningsvis, stabilitet som ett adekvansvillkor för teorier leder oss till Rousseaus allmänna begrepp om jämlikhet, och Rawls teori om rättvisa innebär en plausibel precisering av detta värde.

4 Avslutande ord

DET ÄR INTE avgjort om idén om stabilitet just stödjer Rawls två principer om rättvisa över alla andra möjliga alternativa principer. Det finns åtminstone två saker som behöver undersökas närmare. Å ena sidan behöver alternativa principer om rättvisa utforskas från detta perspektiv och, å andra sidan, behöver den nya och närmast explosivt utvecklande forskningen inom samhällsvetenskaperna inkorporeras tydligare inom den politiska filosofin. Vi borde till exempel fundera på om teorier så som såsom turjämlighet (Dworkin 2000), libertarianism (Nozick 1974) eller Sens anti-teoretiska perspektiv på rättvisa (Sen 2009) kan klara av stabilitet som ett adekvansvillkor. Men det kan också vara så att vi kan lära oss mer om stabilitet som värde av den samhällsvetenskapliga forskningen. Kanske kan böcker som Acemoglu och Robinsons *The Narrow Corridor* (2019) eller Hopkins *Anti-System Politics* (2020) leda till nya argument inom den politiska filosofin? Det kan nog bli så att vi pratar om Rawls i femtio år till.¹

→

Lars Lindblom är biträdande professor vid Centrum för tillämpad etik, Linköpings universitet.

Not

1 Tack till Eva Erman, Johannes Frech, Niklas Möller och Jesper Ahlin Marceta för kommentarer på texten, samt, så klart, redaktörerna för *Tidskrift för politisk filosofi*.

Referenser

- ACEMOGLU, DARON & JAMES A. ROBINSON (2019) *The Narrow Corridor: States, Societies, and the Fate of Liberty*, New York: Penguin Press.
- ARISTOTLE (1992) *The Politics*, London: Penguin Books.
- COHEN, G. A. (2008) *Rescuing Justice and Equality*, Cambridge: Harvard University Press.
- CORAK, MILES (2012) »Here Is the Source for the ›Great Gatsby Curve‹ in the Alan Krueger Speech at the Center for American Progress on January 12». Tillgänglig online på: <https://milesorak.com/2012/01/12/here-is-the-source-for-the-great-gatsby-curve-in-the-alan-krueger-speech-at-the-center-for-american-progress/>
- DWORKIN, RONALD (2000) *Sovereign Virtue: The Theory and Practice of Equality*, Cambridge: Harvard University Press.
- FRANKFURT, HARRY G. (2015) *On Inequality*, Princeton: Princeton University Press.
- FREEMAN, SAMUEL (2007) *Rawls*, New York: Routledge.
- HOBBS, THOMAS (2010) *Leviathan*, New Haven: Yale University Press.
- HOPKIN, JONATHAN (2020) *Anti-System Politics: The Crisis of Market Liberalism in Rich Democracies*, Oxford: Oxford University Press.
- LEVITSKY, STEVEN & DANIEL ZIBLATT (2018) *How Democracies Die: What History Reveals about Our Future*, London: Penguin Random House.
- MACHIAVELLI, NICCOLÒ (1990) »Allocution Made to a Magistrate», *Political Theory*, 18, ss. 525–527.
- MILL, J.S. (2016) *On Liberty, Utilitarianism and Other Works*, Ware: Woodsworth Editions.
- MOLANDER, PER (2017) *Condorcets Misstag: Hoten mot Staten och Demokratien*, Stockholm: Weyler.
- MONTESQUIEU (2011) *The Spirit of the Laws*, New York: Cosimo Classics.
- NOZICK, ROBERT (1974) *Anarchy, State, and Utopia*, New York: Basic Books.
- PLATO (2000) *The Republic*, Cambridge: Cambridge University Press.
- RAWLS, JOHN (1971) *A Theory of Justice*, Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press.
- RAWLS, JOHN (1996) *Political Liberalism*, New York: Columbia University Press.
- RAWLS, JOHN (2001) *Justice as Fairness: A Restatement*, Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press.
- ROBEYNS, INGRID (2017) »Having Too Much», i: Knight, Jack & Melissa Schwarzberg (red.), *Wealth: NOMOS LVI*, New York: NYU Press, ss. 1–44.
- ROUSSEAU, JEAN-JACQUES (1975) *The Essential Rousseau*, New York: Meridian Books.
- RUNCIMAN, DAVID (2018) *How Democracy Ends*, London: Profile Books.
- SATZ, DEBRA (2007) »Equality, Adequacy, and Education for Citizenship», *Ethics*, 117, ss. 623–648.
- SEN, AMARTYA (2009) *The Idea of Justice*, Cambridge: Harvard University Press.

STABIL RÄTTVISA – RAWLS STABILITETSKRITERIUM
FÖR RÄTTVISETEORIER

SNYDER, TIMOTHY (2017) *On Tyranny: Twenty Lessons from the Twentieth Century*, New York: Tim Duggan Books.

TEMELKURAN, ECE (2019) *How to Lose a Country: The 7 Steps from Democracy to Dictatorship*, London: Fourth Estate.

WALDRON, JEREMY (1986) »John Rawls and the Social Minimum«, *Journal of Applied Philosophy*, 3, ss. 21–33.